

Иудит — библейската Жана д'Арк

Героичният подвиг на френската девойка Жана е послужил като мотив за много разкази, песни и драматични произведения. Гениалният Шилер е възпроизвел нейния патриотизъм и религиозна мистичност в своята романтична трагедия „Девицата от Орлеан“. Тя застанала начело на освободителната борба на френския народ срещу английските окупатори. В 1415 г. англичаните завладели северна Франция заедно с Париж. Войските им унищожавали села и градове, избивали мирни жители. „Английската конница тъпчела цъфтящите френски поля“.

В това тежко време между народа било разпространено преданието, че скоро ще се появи девица, която ще освободи страната от потисниците. Тая вяра дълбоко заседнала в душата на Жана д'Арк, че тя е избраницата и на нея е възложено от Бога тая освободителна мисия.

Застанала начело на освободителната войска, тя удържала ред блестящи победи с необикновено мъжество, и на 8 октомври 1428 г. успяла да снеме обсадата на Орлеан, затова получила прозвището Орлеанска Дева.

Подобен разказ за необикновен патриотизъм и за силна вяра в Бога, като защитник и спасител на угнетените, имаме в Библията в книгата Иудит, която успяла да спаси своя роден град Ветилуя от асирийските завоеватели.

Цар Навуходонсор, след като победил мидийския цар Арфксада, що царувал в Екбатана, насочил оръжието си срещу западните съседни народи. За главен военачалник на своята войска той назначил пълководеца Олоферн, който бил втори след него. Олоферн пребродил с войската си Ефрат, минал през Месопотамия, превзел областта Киликия и се спуснал в равнината на Дамаск. Страх и ужас обзел жителите на средиземноморското крайбрежие от Тир и Сидон до Азот и Аскалон. Най-после в своя поход той се разположил в Ездрилонската долина (в северна Палестина) и обсадил укрепения град Ветилуя. „Израилевите синове, като видяха множеството им, много се смутиха, и всеки говореше на ближния си: сега ще опустошат цялата земя, и нито високите планини, ни долините, нито хълмовете не ще издържат тежината им“ (Иуд. 7:4).

Олоферн заповядал да се прекъсне водоснабдяването на града, понеже изворите били въвн от градските стени. „У всички ветилуийски жители се изпразниха всички съдове с вода, запустяха водоемите, и ни един ден не можеха да пият вода до насита... и в изнемога от жажда падаха по градските улици“ (Иуд. 7:20—22). Настанал мор, затова народът поискал от военачалниците си да предадат града на неприятеля. Мнозина казвали: „По-добре ще ни бъде да станем плячка на враговете, макар че ще бъдем техни роби, но пък душата ни ще бъде жива, и очите ни не ще видят смъртта на нашите младенци, на жените и децата ни, които се с душа разделят“ (7:27).

Един от градските началници, Озия, син на Миха от Симеоново коляно, почнал да ги увещава: „Не падайте духом, братя. Нека потърпим още пет дена, в които Господ Бог наш ще обърне ми-

лостта Си към нас, защото Той не ще ни остави докрай“ (7:30).

Между това, вдовицата Иудит чула за малодушието на народа и че градът се намира пред загиване. „Тя беше хубавица на лице и твърде привлекателна наглед; мъжът ѝ Манасия (умрял от слънчасване по ечемична жетва) беше ѝ оставил злато и сребро, слуги и слугини, добитък и ниви, които тя и владееше. И никой я не укори със зла дума, защото беше твърде благочестива“ (7:8,8). Тя пратила да повикат градските началници и старей, упрекнала ги, че са с намерение да предадат града на враговете, приканила ги да призоват на помощ Господа Бога на отците „и Той ще чуе гласа ни, ако Му бъде това угодно“ (8:17). Старейшините се оправдавали за намерението си да предадат града с това, че били принудени да замислят така, понеже народът се измъчвал от жажда. Тогава „Иудит им рече: послушайте ме, — и аз ще извърша дело, което синовете на нашия народ ще разнесат от род в род. Застанете тая нощ при портите — и аз ще изляза с моята слугиня, и през дните, след които решихте да предадете града на нашите врагове, Господ ще посети Израиля чрез моята ръка. Само не разпитвайте за моето предприятие, защото няма да ви кажа, докле се не извърши онова, което съм наменила да извърша“ (8:32—34).

И щом закадили вечерния тамян в Иерусалим, в Господния храм, Иудит извикала с висок глас и се предала на гореща молитва. Тя благодарила на Бога за помощта, която Той оказвал на народа срещу езичниците, които грабили жителите, плячкосвали и позорели жените и девиците. Защото Той е Бог на смирените, помощник на унижените, застъпник на немощни, покровител на паднали духом, спасител на безнадежни (9:11).

След като престанала да вика към Бога Израилев и свършила всички молитвени думи, тя сне от себе си вретещето, което надяваше, съблече и дрехите на вдовството си, оми тялото си с вода и се намаза със скъпоценно миро, причеса косата си и тури на главата си превръзка, облече дрехите на веселите си дни, в които се гиздеше през живота на мъжа си Манасия; обу на нозете си сандали и тури на себе си верижки, гривни, пръстени, обеци и всички свои накити, и се украси, за да прелъсти мъжки очи, които я видят“ (10:3,4).

Така като се приготвила, тя взела със себе си и слугинята си и турила върху нея пълна торба с разни провизии за ядене. Отправила се към неприятелския стан, за да извърши замисления от нея необикновен геройски подвиг.

Под предлог, че е избягала от укрепения град Ветилуя, за да покаже на асирийците пътя за Иерусалим през планините и да ги улесни в тяхната победа, тя прикрила истинските си намерения, когато попаднала в ръцете на първата неприятелска стража. Отвели я в шатрата на пълководеца Олоферн. „Той почиваше на постелката си зад завеса, украсена с пурпур, злато, изумруд и скъпоценни камъни“ (10:21).

Чрез едно хитро скроено слово, тя съобщила на военачалника, че иудеите страшно разгневили

своя Бог и затова Той предава жителите на Ветилуя и цяла Иудея в ръцете на асирийци. Прелъстен от красотата и примамливите ѝ думи, Олоферн повярвал. Той заповядал да ѝ дадат отделна шатра, да се ползува с нужната почит и свобода, защото „ноще излизаше тя в долината Ветилуйска, омиваше се на водния извор при стана и... молеше се на Господа Бога Израилев да насочи пътя ѝ към избавяне синовете на Неговия народ“ (12:7,8).

След като прекарала така необезпокоявана три дни в стана, на четвъртия била поканена от Олоферна на голяма гошавка. Иудит приела поканата и седнала на трапезата, „а Олоферн я гледаше с драгост и пи вино твърде много, колкото не беше пил никога“ (12:20). След като се свършило пиршеството, тя останала насаме в шатрата на военачалника, „който падна на леглото си, понеже виното го бе обладало“ (18:2). В тоя благоприятен момент тя отсекла главата на Олоферна, след това подала отсечената глава на слугинята си да я тури в торбата и бързо избягала обратно при своите.

След като асирийците намерили своя пълководец мъртъв, с отрязана глава, настанало голямо смущение в целия стан. А жителите на Ветилуя, като узнали за стореното от Иудит, окуражили се и нападнали асирийците, в чиято войска настанала такава суматоха, щото „ни един с един се не ви-

дяха, а всички удариха на бяг по всички пътища на равнината и на планинската страна“ (15:2). Врагът бил сразен. А целият израилски народ, начело с първосвещеник Иоаким и иерусалимските старейшини, прославили Бога за чудното избавление. Иудит с женски хор изпяла хвалебна песен на Бога, която започвала с думите: „Почнете (за чест) Богу моему на тимпани, пейте Господу моему с на кимвали, пейте Му стройно песен нова, възнасяйте и призовавайте Неговото име...“ (16:1), и целият народ подхващаше тая песен. След това жителите на Ветилуя отишли в Иерусалим, да се поклонят на Бога в храма и да Му принесат благодарствени жертви. Това народно празненство траяло три месеца. Иудит останала да живее в родния си град в дома на мъжа си. Тя придобила голяма слава и се ползувала с чест, като преживяла до сто и пет години. През всичкото време на нейния живот и дълго време след смъртта ѝ Израил се радвал на мир.

Нейната съдба и краят на живота ѝ са коренно различни от тия на Жана д'Арк. Орлеанската Дева била обвинена в ерес и магесничество. Католическото духовенство, под натиск на англичаните, я осъдило да бъде изгорена на клада (30. V. 1431 г.). По-късно се подига въпрос за нейната реабилитация и тя била призната за мъченица и светица.

Проф. д-р Ив. С. Марковски

Св. Евтимий Търновски – смел поборник за вяра и народност

„По добре слънцето да бе угаснало,
отколкото да замлъкне езикът на Евтимия“

(Йосаф митрополит Бдински).

Тези думи са достатъчни да ни покажат какво грамадно обаяние и авторитет е имал великият патриарх Евтимий, през най-съдбоносните дни на нашата история, когато черни облаци надвиснаха над българския небосклон с нашествието на турците на Балканския полуостров, които застрашаваха нашата духовна и политическа свобода. Тогава, той, великият пастир, като втори Моисей, застава начело на народа си, и въоръжен с ревността на апостола Павла и пламенния дух на св. пророк Илия, спечелва заслужено името на истински национален герой и смел поборник в защита на народните интереси и правдини.

Целият свой живот Евтимий посвещава в служба на народа, да го просвети във вярата и благочестието, да го обнови за нов живот, чист от всякаква нравствена поквара и морално падение, да вдъхне вяра в народното единство и сплотеност — като най-сигурни предпоставки за предстоящата борба срещу жестоките отомански поробители на родната земя. В тази своя дейност, застанал твърдо на поста си, не само като бранител на народа, но и негов вдъхновен водач, той така ярко спечелва народното доверие и любов, щото по думите на неговия животописец Григорий Чамблак „по всички градове и села, по стъди и пътища, домо-ве и църкви, името на Евтимия се славеше като

някоя святиня, според верните думи на пророка: „звукът му се носи по цялата земя и думите му — до края на вселената“.

Патриарх Евтимий е роден в Търново около 1325 година и произлиза от богат болярски род. От своите родители той добива високи християнски добродетели и благочестие, които го украсяват през целия му живот. Надарен от Бога с голяма душевна дарба, той от малък напредва в науките, изучава елинския език и бива много добре запознат с творенията на св. отци и на елинските философи. Родителите му искат да стане знаменит светски човек, но Божието провидение насочва блажения момък към друго поприще, към друг подвиг. Той решава да се посвети на Бога, на св. Българска църква и на своя народ. Като българин, който ратува за родна просвета и култура, той вижда в нравствения и духовен упадък на тогавашното общество една опасност за бъдещето на държавата. В душата му възгаря желание да издигне тоя паднал свят и да го упъти към нравствения и чист живот. Той става монах, напуска Търново и бащиния си дом и тайно отива при знаменития български отец св. Теодосий в Килифарския манастир. Под грижите на своя учител Теодосия в неговата книжовна школа, в която са събрани родолюбиви и предани на просветата ученици, той